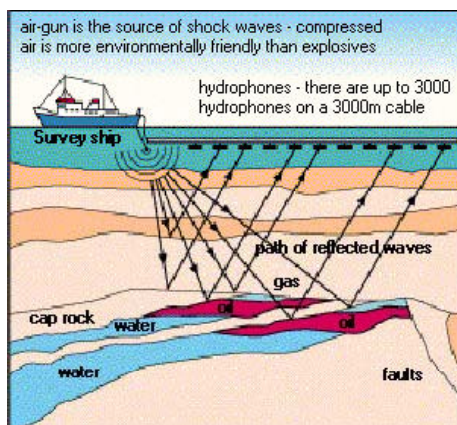

Fizika energijskih virov

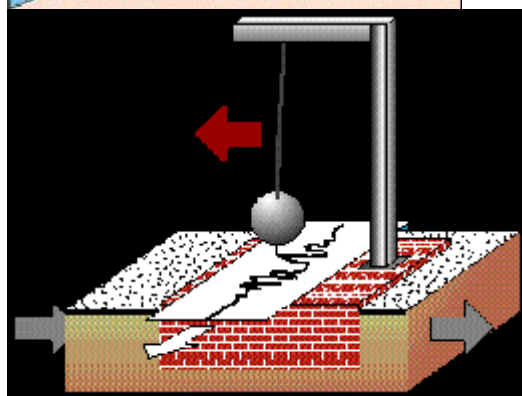
I Energijski viri

Izkoriščanje virov, nafta in zemeljski plin

- geološke raziskave
- poskusne vrtine
- vrtine za izkoriščanje

satelitski posnetki površja
- na podlagi površja geologi ocenijo primernost terena za morebitne naftne zaloge
merilci gravitacijskega polja
- premikajoča se nafta povzroča majhne spremembe gravitac. polja
magnetometri
- enako, spremembe mag. polja
seizmične preiskave

izvor valovanja: zračne puške (voda)
visoko energ. vibratorji (kopno)
detektorji valovanja: hidrofoni (voda)
(občutljivi mikrofoni)
seizmometri (kopno)

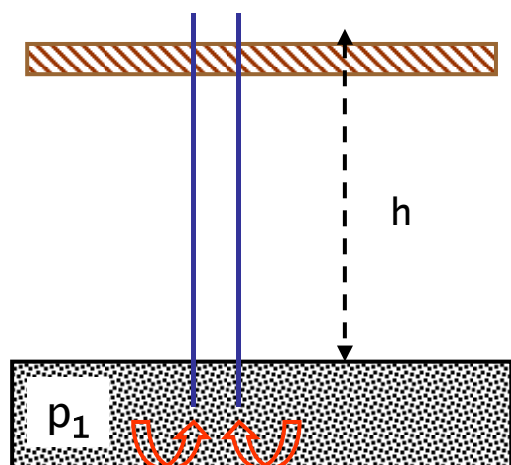
masa (nihalo, permanentni magnet) pritrjena na mehanski ali elektronski ojačevalec

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Izkoriščanje virov, nafta in zemeljski plin

- geološke raziskave
  - poskusne vrtine
  - vrtine za izkoriščanje
- vrtine v večjih razmikih
skupno raziskave in priprave 2-6 let
- vrtine v manjših razmikih
(Evropa, Amerika 300-500 m, Bližnji vzhod 1-3 km)

erupcijska nahajališča: $p_1 > p_0 + \rho gh$
z izkoriščanjem tlak pada ->
črpališča: črpalke, dodatek
zemeljskega plina v nafto (manjši ρ)

$$\rho \sim 0.8 \times 10^3 \text{ kg/m}^3, \quad h = 1000 \text{ m}$$
$$p_1 > \sim 80 \times 10^5 \text{ Pa}$$

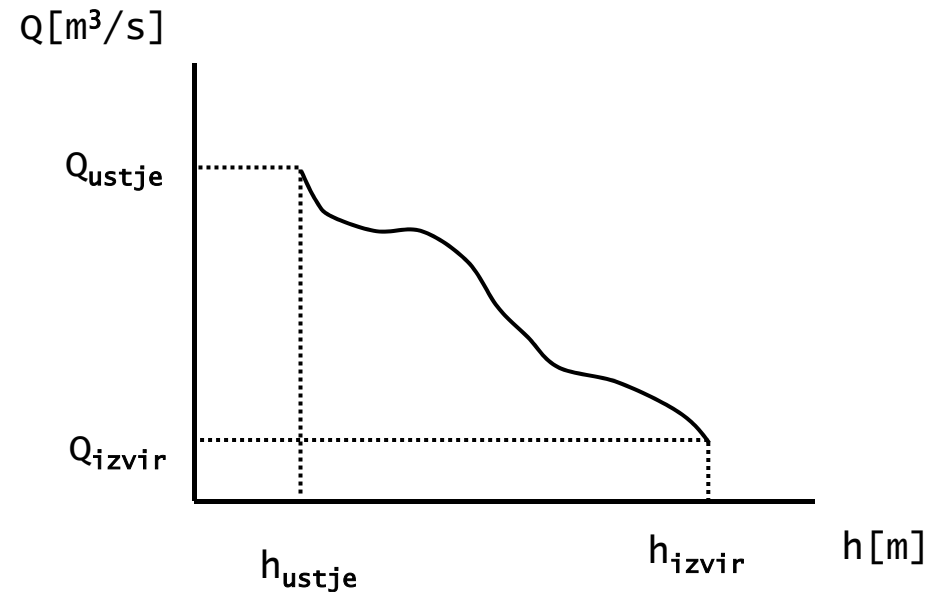
Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Izkoriščanje virov, energija vodotokov

izkoriščanje potencialne energije vode
predočeno z Q-h diagramom

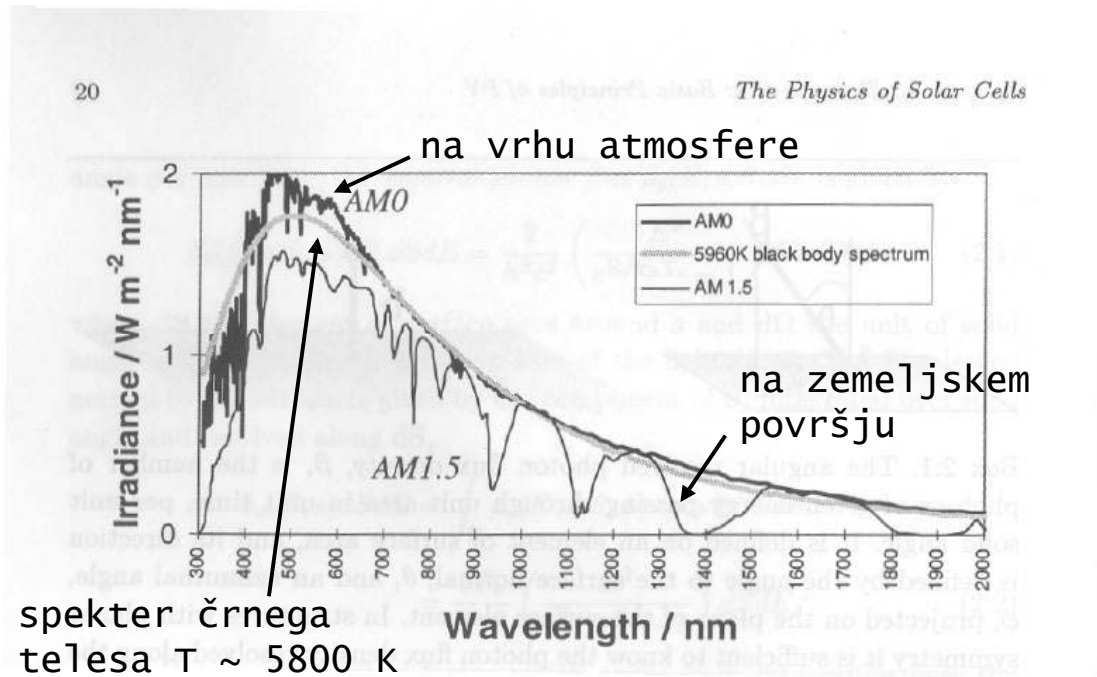
Q: prostorninski pretok
h: nadmorska višina

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Sončno sevanje:

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

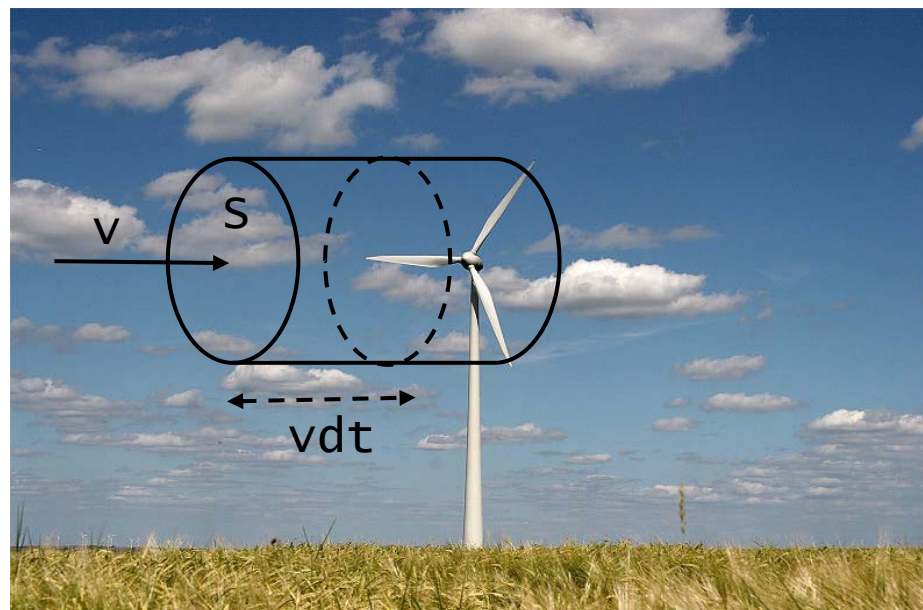
Izkoriščanje virov, veter:

$$dm = \rho S v dt$$

$$dW_k = \frac{1}{2} v^2 dm$$

$$P = \frac{dW_k}{dt} = \frac{v^2 \rho S v dt}{2 dt} = \frac{1}{2} \rho S v^3$$

moč kin. energije vetra;
 $P \propto v^3!$

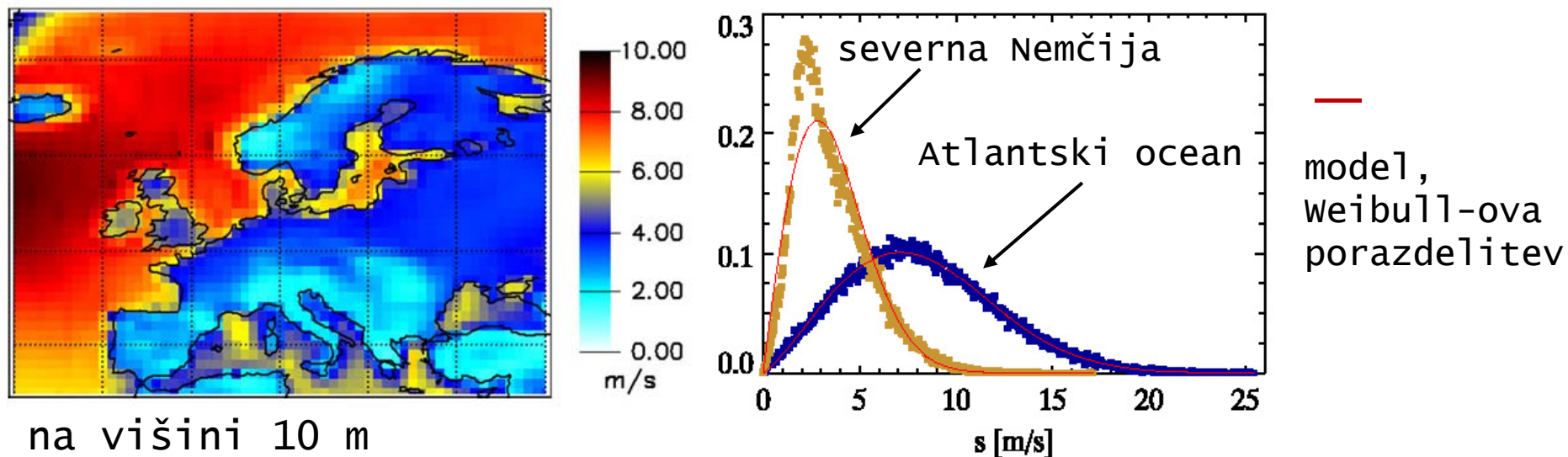
celotne moči ni mogoče izrabititi, več o tem pri energijskih pretvorbah

Pomembno natančno poznavanje porazdelitve hitrosti vetra.

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Izkoriščanje virov, veter:

na višini 10 m

vir: P. Kiss, I.M. Janosi, Energ. Conv. Manag. 49, 2142 (2008)

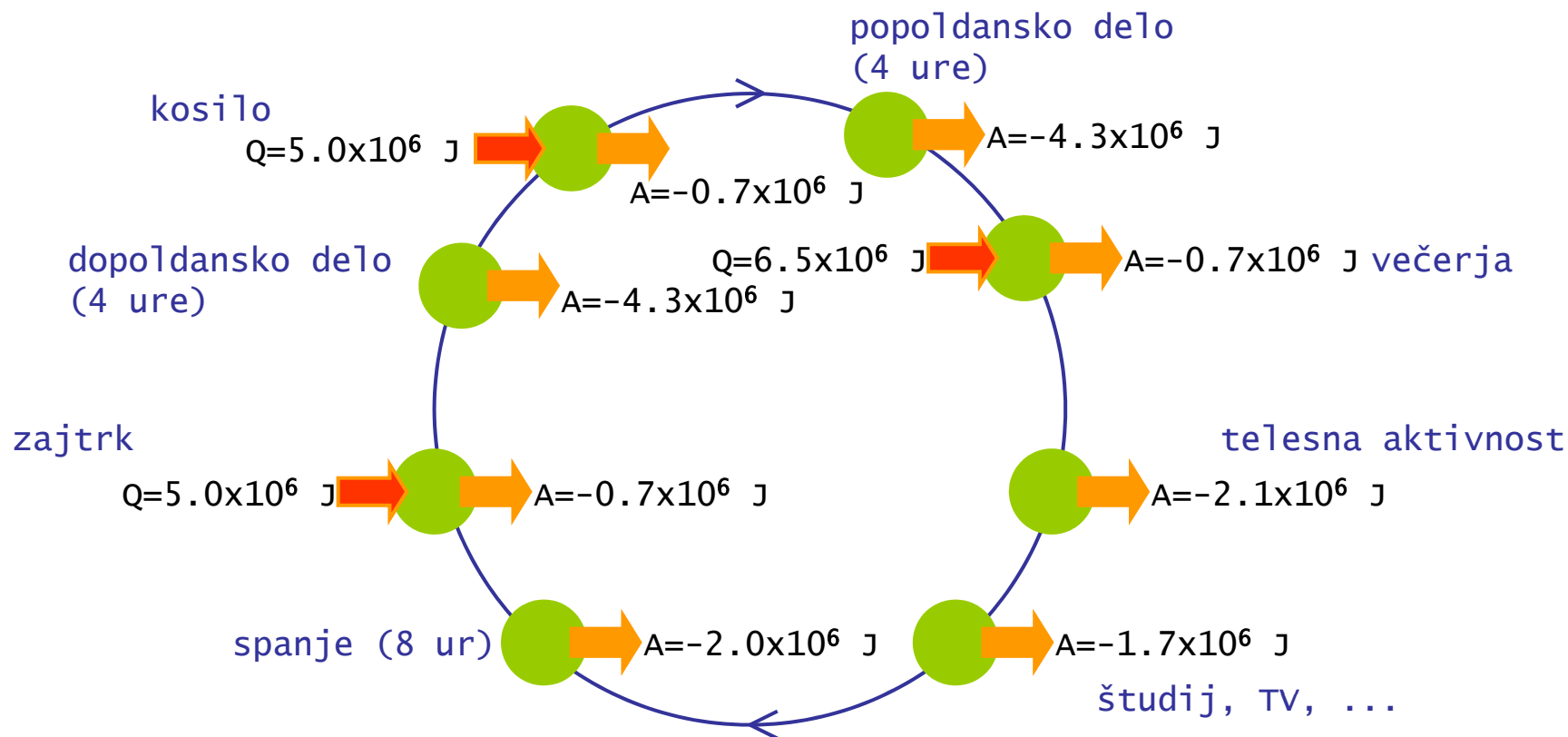
voľovja reber: na višini 50 m $\langle v \rangle \sim 5$ m/s (nepreverjen podatek)

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

vir: Sears & Zemansky's
University Physics

dnevni termodinamski cikel:

Q: metabolizem
A: dihanje, premikanje, ...

$Q=16.5 \times 10^6 \text{ J}$
 $A=-16.5 \times 10^6 \text{ J}$
 $\Delta W_n=0$

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

termodinamske spremembe na idealnem plinu:

	splošno	T=kons.	V=kons.	P=kons.	S=kons.
en. stanja	$pV/T=k$	$pV=k$	$p/T=k$	$V/T=k$	$pV^\kappa=k$
ΔW_n	$mC_v\Delta T$	0	$mC_v\Delta T$	$mC_v\Delta T$	$mC_v\Delta T$
A	$-\int pdv$	$-p_1V_1 \ln(V_2/V_1)$	0	$-p(V_2-V_1)$	$mC_v\Delta T$
Q	$\Delta W_n + \int pdv$	$p_1V_1 \ln(V_2/V_1)$	$mC_v\Delta T$	$mC_p\Delta T$	0

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Obrnljive in neobrnljive spremembe:

- procesi v naravi so povečini neobrnljivi (ireverzibilni)
  - prenos toplote iz toplejšega na hladnejše telo, razpenjanje
  - plina, drsanje knjige po hrapavi podlagi...
- lahko si zamislimo idealizirane obrnljive procese (reverzibilne)
  - sistem ves šas skoraj v ravnovesju z okolico – kvazi ravnovesni procesi
  - infinitezimalno majhne temp. in tlačne razlike vodijo do takih procesov
- Carnotov cikel
  - prenos toplote med telesi s končno ΔT ireverzibilen
  - reverzibilna izmenjava toplote možna pri izotermni spremembi
  - obratno: pri končnem ΔT ne sme biti izmenjave Q če naj bo proces reverzibilen

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Obrnljive in neobrnljive spremembe:

- sprememba A v Q je ireverzibilen proces
- toplotni stroji:
  - obrniti proces s čim večjim izkoristkom, ogniti ze ireverzibilnim procesom
  - Carnotov cikel bo imel največji možen izkoristek, ki je še v skladu z 2. zakonom termodinamike

2. zakon termodinamike (ena od oblik):

Stroj, ki bi prejemal toploto od telesa s konst. temperaturo in jo v celoti spremenil v mehansko delo, ni mogoč.

Fizika energijskih virov

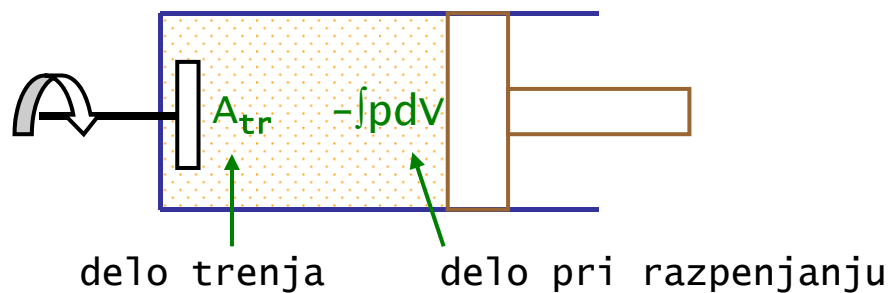
I Energijski viri

Zaprte termodinamski sistemi:

termod. spremembe na isti snovi, nič snovi ne dodajamo ali odvezemamo iz sistema

$$\Delta W_n = Q + A$$

$$\Delta W_n = Q - \int p dV + |A_{tr}|$$

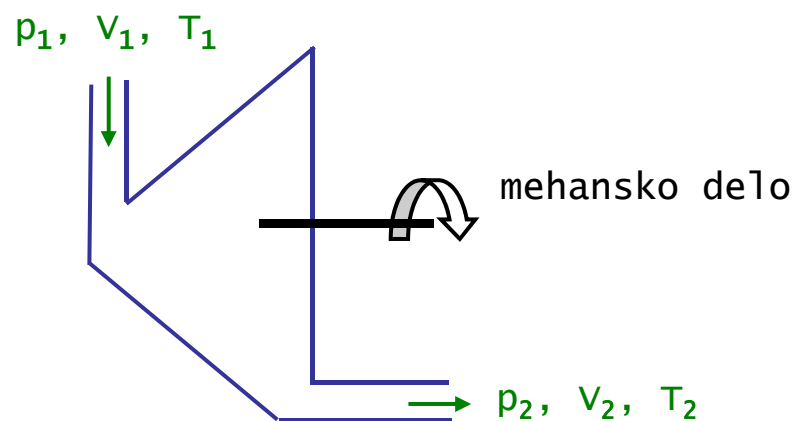
Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Odprti termodinamski sistemi:

zaprti sistemi niso tehnično uporabni; npr. plin zaprt v cilindru z batom se razpne, pri tem opravi delo, potem pa ni več uporaben

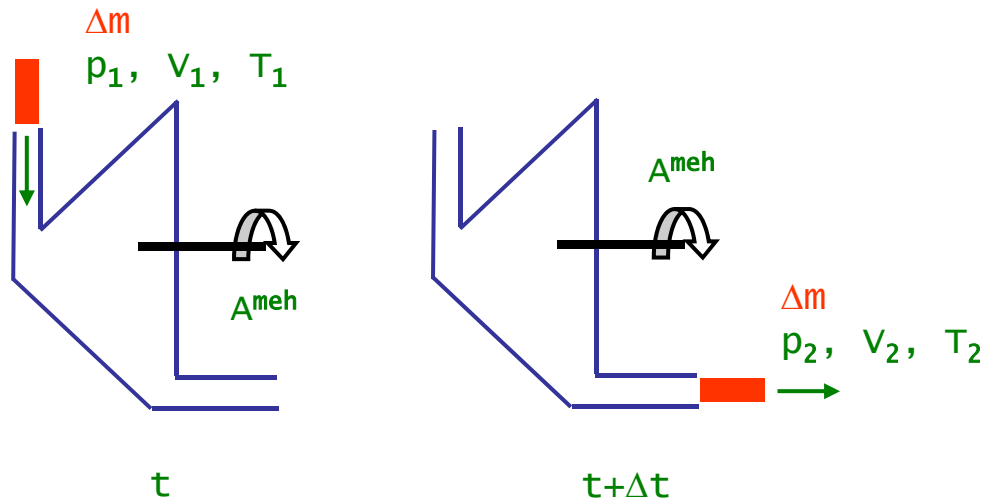
odprti sistemi prejemajo snov v začetnem stanju p_1, V_1, T_1 in oddajajo snov v končnem stanju p_2, V_2, T_2

Fizika energijskih virov

I Energijski viri

Odperti termodinamski sistemi:

$$\Delta H = Q + \int V dp + |A_{tr}|$$

1. zakon termodinamike v obliki primerni za odprte sisteme